

Т. В. Хоменко

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент М. В. Полховська*

Тракткування категорії модальності в сучасній лінгвістиці

Визначення категорії модальності в сучасній лінгвістичній науці неможливе без врахування надбань логіки, психології та семіотики. Однак ще й досі не існує уніфікованого визначення модальності через її багатоплановість, специфічність мовного вираження та функціональні особливості. Дослідники по-різному визначають сутність поняття "модальність".

Теоретичному обґрунтуванню категорії модальності в англійській лінгвістиці присвячені праці М. Я. Блоха, Є. А. Зверева, З. К. Долгополової, В.З. Панфілова, Т. К. Рушевої, І. Б. Хлеблікової, П. Портнера, Г. Хельбіга, У. Енгеля, М. Райса, Ф. Пальмера та ін.

Поняття модальності, яке застосовувалося стосовно логіки судження ще Аристотелем і було досліджене в подальшому в працях І. Канта, пізніше почало використовуватися у лінгвістиці та математичній логіці. В логіці модальність – це найсуттєвіша ознака судження як форми мислення, що визначається як категорія, яка класифікує судження залежно від характеру відносин між предметом судження та його ознакою, тобто залежно від характеру об'єктивних зв'язків, які відображаються в судженні, або як ступінь достовірності змісту думки, що передається в судженні [7: 148].

У мовознавстві модальність належить до найсуттєвіших характеристик речення і традиційно, за академіком В. В. Виноградовим, трактується як категорія, що виражає зв'язок висловлення з реальною дійсністю.

На граматичному рівні категорія модальності визначається В. В. Виноградовим як обов'язкова ознака речення, адже в кожному реченні є вказівка на зв'язок з дійсністю [7: 149].

На думку Р.Р. Ісхакової, модальність – категорія, яка відображає різні сторони людського мислення в мові. Ця категорія виражає ставлення людини до навколишньої дійсності,

яке формується в процесі сприйняття нею явищ об'єктивного, реального світу [5].

О. С. Ахманова у Словнику лінгвістичних термінів розглядає модальність як понятійну категорію зі значенням відношення мовця до висловлення та відношення висловленого до дійсності. Вона виокремлює декілька видів модальності:

- модальність гіпотетична (*hypothetical (suppositional modality)*), яка представляє зміст висловленого як можливого;
- модальність дієслівна (*verbal modality*), виражена дієсловом;
- модальність ірреальна (*unreal modality*) представляє зміст висловленого як неможливого, нездійсненого;
- модальність заперечна (*negative modality*) – зміст висловленого не відповідає дійсності [2: 237].

За визначенням М. Я. Блоха, модальність як категорія в англійській мові може виявлятися "у сфері граматичних елементів мови та в області її лексико-номінативних елементів. У цьому значенні будь-яке слово, що виражає оцінку з навколишньою реальністю, повинно визначатися як модальне" [3: 98]. Дослідник відносить до них слова модально-оцінної семантики, напівслужбові слова можливості та необхідності, модальні дієслова.

На думку Петрова Н. Є., будь-які спроби уточнити поняття мовної модальності та звузити його обсяг, виходячи з вимог логічних операцій, логічної модальності, логічного судження, не можуть повністю охопити різні значення мовного матеріалу, які можна було б об'єднати граматичним поняттям модальності [6: 15].

Модальність як універсальна понятійна категорія характеризується тим, що під час формулювання висловлення мовець обирає мовні засоби для того, щоб передати своє ставлення до висловленого, але загальним, як помітив В. Г. Адмоні, є те, що це ставлення до висловленого (оцінка) завжди активне [1]. Активність суб'єкта полягає в тому, що він добирає ті мовні засоби, які найбільше відповідають його комунікативному наміру [7: 44].

Отже, категорія модальності – складне багатоаспектне загально лінгвістичне явище, вивчення якого потребує чіткого

визначення компонентів, які входять в цю категорію, та понять, які з нею пов'язані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Адмони В. Г. Введение в синтаксис современного немецкого языка / В. Г. Адмони. – М.: Изд-во лит. на иностр. яз., 1955. – 391 с.
2. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – М.: “Сов. Энциклопедия”, 1969. – 608 с.
3. Блох М.Я. Теоретические основы грамматики / М. Я. Блох. – 3-е изд., испр. – М.: Высшая школа, 2002. – 160 с.
4. Исхакова Р. Р. Когнитивный аспект реализации субъективно-межличностной модальности в английском судебном дискурсе / Р. Р. Исхакова // Вестник Челябинского государственного университета. – 2009. № 27 (165). – С. 39-43.
5. Петров Н. Е. О содержании и объеме языковой модальности / Н. Е. Петров. – Новосибирск: Наука, 1982. – 149 с.
6. Слюсарева Н.А. Проблемы функциональной морфологии современного английского языка / Н. А. Слюсарева. – М.: Наука, 1986. – 216 с.
7. Хомякова Е.Г. Модальность / Е. Г. Хомякова // Теоретическая грамматика английского языка под ред. Бурлаковой В.В. – Л.: ЛГУ, 1983. – С.148-149.

О. В. Хорош

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. пед. наук, старший викладач
Т. Ю. Григор'єва*

Проблема інтерпретації та ідентифікації фразеологічної одиниці

Фразеологія національної мови збагачується і вдосконалюється, вбираючи в себе безцінні скарби із приказок, прислів'їв, афоризмів і професіоналізмів, анекдотів і жартів – з усього того, що впродовж багатьох віків плекає і зберігає у своїй пам'яті носій мови – народ.

Наукове дослідження проблеми інтерпретації та ідентифікації фразеологічної одиниці зумовлене наявністю теоретичних розбіжностей з приводу об'єму фразеології та характеру мовних